

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده اقتصاد و حسابداری

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

اقتصاد گرایش برنامه ریزی سیستم های اقتصادی

عنوان :

بررسی عوامل مؤثر بر درآمد مالیاتی در ایران

استاد راهنما :

دکتر غلامرضا گرایی نژاد

استاد مشاور :

دکتر قدرت ... امام وردی

پژوهشگر :

الهه چپر دار

زمستان ۱۳۹۱

تقدیم به :

پدر و مادر عزیزم .

تشکر و قدردانی :

وظیفه ی خود می دانم قدردان راهنمایی ها ، زحمات و حمایت های اساتید عزیز و گرانقدر جناب آقای دکتر گرابی نژاد و جناب آقای دکتر امام وردی باشم که با تلاش های بی شائبه ی خود در انجام این پایان نامه مرا یاری نمودند و در این راه از هیچ کمکی دریغ نورزیدند .

برای ایشان آرزوی سلامتی ، موفقیت و سربلندی را دارم .

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب الهه چپر دار دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۹۰۶۷۰۹۳۲ در رشته اقتصاد گرایش برنامه ریزی سیستم های اقتصادی که در تاریخ ۹۱/۱۱/۲۵ از پایان نامه خود تحت عنوان :
بررسی عوامل مؤثر بر درآمد مالیاتی در ایران

با کسب نمره ۱۹ و درجه عالی دفاع نموده ام بدین وسیله متعهد می شوم:

- ۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
- ۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی :

تاریخ و امضاء

بسمه تعالی

در تاریخ: ۹۱/۱۱/۲۵

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم الهه چپر دار از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره ۱۹ به حروف نوزده و با درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت .

امضاء استاد راهنما:

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات تحقیق	۱
۱-۱ مقدمه	۲
۲-۱ بیان مساله تحقیق :	۳
۳-۱ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن	۴
۴-۱ هدفهای تحقیق	۵
۵-۱ سؤالات و فرضیه های تحقیق	۶
۱-۵-۱ فرضیات	۶
۲-۵-۱ سؤالات	۶
۶-۱ مدل تحقیق	۶
۷-۱ نوع مطالعه ، روش و نحوه اجرای تحقیق	۷
۸-۱ روش تحقیق	۸
۹-۱ جامعه آماری و حجم آن	۸
۱۰-۱ محدودیت ها و مشکلات تحقیق	۸
۱۱-۱ متغیرها و واژه های کلیدی	۸
فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق	۹
۱-۲ مقدمه	۱۰
۲-۲ ساختار هزینه های دولت	۱۲

- ۱-۲-۲ اهداف مالیاتی ۱۳
- ۳-۲ تعیین مالیات ها ۱۳
- ۴-۲ آثار مالیات ۱۳
- ۱-۴-۲ توزیع مجدد درآمد ۱۴
- ۲-۴-۲ ایجاد توازن در بودجه دولت (کسب درآمد) ۱۴
- ۳-۴-۲ ابزاری برای سیاستگذاری اقتصادی (تخصیص منابع) ۱۵
- ۵-۲ نظام مالیاتی و آمار اقتصادی آن ۱۵
- ۱-۵-۲ دخالت دولت در اقتصاد از طریق نظام مالیاتی ۱۶
- ۲-۵-۲ اقتصاد تک محصولی و بیماری هلندی ۱۸
- ۳-۵-۲ مدل اصلی (اولیه بیماری) هلندی ۱۹
- ۶-۲ مشخصات نظام مالیات ۲۱
- ۱-۶-۲ پایه مالیاتی ۲۲
- ۷-۲ آثار اقتصادی مالیات ها ۲۴
- ۱-۷-۲ اثر بخشی مالیات بر نابرابری و توزیع درآمد ۲۴
- ۲-۷-۲ ظرفیت مالیاتی ۲۵
- ۸-۲ تعاریفی از ظرفیت مالیاتی ۲۶
- ۱-۸-۲ انواع ظرفیت مالیاتی ۲۷
- ۹-۲ مقایسه سیستم های مالیاتی در کشورهای مختلف ۲۸
- ۱۰-۲ مقایسه ترکیب مالیات ۳۰
- ۱۱-۲ مالیات مستقیم و غیرمستقیم ۳۲
- ۱۲-۲ مالیات و کارایی اقتصادی ۳۲
- ۱۳-۲ فرار مالیاتی و اقتصاد زیرزمینی ۳۳
- ۱-۱۳-۲ تمایز فرار مالیاتی و اجتناب مالیاتی ۳۴

۳۵	زمینه های پیدایش فرار مالیاتی	۲-۱۳-۲
۳۶	فرار مالیاتی و تجربیات اقتصاد زیرزمینی و فرار مالیاتی	۳-۱۳-۲
۴۰	آزادی اقتصادی	۱۴-۲
۴۰	دلایل و آثار معافیت های مالیاتی	۱-۱۵-۲
۴۵	فرهنگ مالیاتی	۱۶-۲
۴۷	ویژگی های یک فرهنگ مالیاتی مطلوب	۱-۱۶-۲
۴۸	عوامل درون سازمانی	الف -
۴۸	عوامل مدیریتی	الف - ۱
۵۲	عوامل انسانی	الف - ۲
۵۳	عوامل برون سازمانی	ب -
۵۳	عوامل فرهنگی	ب - ۱
۵۷	عوامل اقتصادی	ب - ۲
۵۸	مروری بر تحقیقات انجام شده	۱۷-۲
۵۸	مطالعات خارجی	۱-۱۷-۲
۶۲	مطالعات داخلی	۲-۱۷-۲
۶۵	فصل سوم: بررسی برخی از عوامل مؤثر بر درآمدهای مالیاتی در ایران	
۶۶	مقدمه	۱-۳
۶۶	جایگاه مالیات در ایران	۲-۳
۶۸	مشکلات نظام مالیاتی کشورهای کمتر توسعه یافته	۱-۲-۳
۷۰	تحلیل آماری از روند درآمدهای مالیاتی در ایران و جهان	۲-۲-۳
۷۵	رشد تولید ناخالص داخلی	۳-۳
۸۱	درآمد نفتی در ایران	۴-۳

۸۳	۵-۳ کشاورزی
۸۵	۱-۵-۳ مرور بر وضعیت و جایگاه بخش کشاورزی
۸۸	۲-۵-۳ حمایت از بخش کشاورزی
۸۹	۳-۵-۳ تعیین قیمت های حمایتی
۹۰	۴-۵-۳ هزینه فرصت معافیت های مالیاتی
۹۱	۵-۵-۳ ارزش افزوده بخش کشاورزی و زیربخش های آن
۹۲	۶-۵-۳ نرخ مؤثر مالیاتی
۹۴	۷-۵-۳ مالیات از دست رفته
۱۰۰	۷-۳ فرهنگ مالیاتی در ایران
۱۰۳	۱-۷-۳ انواع برنامه های کشورهای دیگر در بهبود فرهنگ مالیاتی
۱۰۷	فصل چهارم: یافته های تحقیق
۱۰۸	۱-۴ مقدمه
۱۰۸	۲-۴ متدولوژی و روش شناسی تحقیق
۱۰۹	۳-۴ معرفی متغیرهای آماری تحقیق
۱۱۰	۱-۳-۴ شاخص TAX/GDP
۱۱۰	۲-۳-۴ کشاورزی
۱۱۰	۳-۳-۴ نفت
۱۱۱	۴-۳-۴ شاخص بازبودن اقتصادی
۱۱۱	۵-۳-۴ بودجه وزارت دارایی
۱۱۱	۶-۳-۴ دیگر شاخص های مؤثر
۱۱۲	۴-۴ برآورد مدل
۱۱۴	۱-۴-۴ آزمون ریشه واحد:

۱۱۵	۴-۵ تخمین مدل و بررسی شایستگی یک مدل رگرسیونی
۱۱۵	۴-۵-۱ بررسی فرض کلاسیک
۱۱۶	۴-۵-۲ ناهمسانی واریانس
۱۱۶	۴-۵-۳ آزمون واریانس ناهمسانی
۱۱۷	۴-۵-۴ خودهمبستگی
۱۱۸	۴-۵-۵ آزمون خودهمبستگی مدل رگرسیونی
۱۱۸	۴-۵-۶ بررسی الگوی تحقیق
۱۲۱	۴-۵-۷ تفسیر نتایج برآورد مدل
۱۲۳	فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات
۱۲۴	۵-۱ مقدمه
۱۲۵	۵-۲ نتایج تحقیق
۱۲۵	۴-۲-۱ آزمون فرضیه ها
۱۲۶	۵-۲-۲ پرسش های تحقیق
۱۲۷	۵-۳ پیشنهادات
۱۳۱	منابع
۱۳۵	پیوست ها

فهرست جداول

- جدول (۱-۲) : مقایسه درآمد مالیاتی برای کشورهای پیشرفته ۲۹
- جدول (۲-۲) : مقایسه میزان TAX/GDP در کشورهای عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصاد... ۳۰
- جدول (۳-۲) : مالیات کالاها و خدمات به صورت درصدی از کل مالیات ۳۱
- جدول (۴-۲) : مقایسه درصد مالیات کشورهای پیشرفته و توسعه نیافته از تولید ناخالص داخلی..... ۳۲
- جدول (۱-۳) : نسبت درآمدهای مالیاتی به GDP در کشورهای مختلف جهان ۷۲
- جدول (۲-۳) : سهم درآمدهای مالیاتی از تولید ناخالص داخلی و هزینه جاری ایران ۷۳
- جدول (۳-۳) : میزان رشد زیر بخش های اقتصادی در دوره ی ۱۳۸۷-۱۳۶۱ ..... ۸۰
- جدول (۴-۳) : میزان و سهم اجزاء درآمدهای عمومی دولت ۱۳۸۷-۱۳۶۰..... ۸۲
- جدول (۵-۳) : محاسبه نرخ مؤثر مالیاتی ۹۳
- جدول (۶-۳) : مالیات از دست رفته ناشی از معافیت های مالیاتی موضوعی بخش کشاورزی..... ۹۴
- جدول (۷-۳) : مقایسه مالیات های از دست رفته ناشی از معافیت بخش کشاورزی با مالیات مستقیم ، اعتبارات عمرانی و کسری بودجه ۹۵
- جدول (۸-۳) : نرخ رشد دوره ی ۱۳۸۷-۱۳۵۷..... ۹۷
- جدول (۹-۳) : وضع مالی دولت ۹۸
- جدول (۱۰-۳) : درصد رشد وضع مالی دولت طی سال های (۱۳۸۷- ۱۳۵۷) ۹۹
- جدول (۱-۴) : شرح متغیرها و منابع داده ها ۱۱۲
- جدول (۲-۴) : برآوردهای اولیه ۱۱۴
- جدول (۳-۴) : نتایج آزمون پایایی دیکی فولر تعمیم یافته برای متغیرهای مدل ۱۱۷
- جدول (۴-۴) : نتایج آزمون ناهمسانی واریانس ۱۱۸
- جدول (۵-۴) : نتایج آزمون خودهمبستگی ۱۱۹
- جدول (۶-۴) : نتایج حاصل از تخمین مدل به روش OLS ۱۲۰

فهرست اشکال

- شکل (۱-۲) : نمودار پایه مالیاتی ۲۳
- شکل (۲-۲) : نمودار تأثیر مالیات بر کالا و خدمات با نرخ ثابت بر کارایی اقتصادی ۳۳
- شکل (۳-۲) : بخش های مختلف اعمال اصلاح فرهنگ مالیاتی ۴۸
- شکل (۱-۳) : نمودار روند تولید ناخالص داخلی به قیمت های ثابت ۱۳۷۶ ..... ۷۹

فصل اول :
کلیات تحقیق

۱-۱ مقدمه

جایگاه کلی مالیات و نقش آن در درآمدهای عمومی کشورها و به‌ویژه ایران بسیار کلیدی است. این عنصر با توجه به اثراتی که بر کل اقتصاد دارد، سهم قابل‌توجهی در بررسی‌های علمی و تجربی به خود اختصاص داده است. در یک نگاه کلی به اقتصاد ایران و ترکیب درآمدهای دولت، می‌توان مالیات را به‌عنوان یکی از اقلام درآمدی دولت در نظر گرفت، در عین حال میزان مالیات در ایران و سهم آن از GDP کمتر از ۱۰ درصد می‌باشد که (در مقایسه با ۲۸ درصد متوسط این شاخص برای کشورهای پیشرفته) بسیار پایین است. با توجه به اینکه بخش مهمی از درآمدهای مالیاتی در ایران به‌طور مستقیم و غیرمستقیم وابسته به درآمد نفت است؛ این امر، علی‌رغم تلاش‌های موجود درآمدهای مالیاتی را در مقابل نوسانات بازار جهانی نفت به شدت آسیب‌پذیر کرده است. همچنین رشد منابع بودجه از محل فروش نفت، در عمل زمینه مالیات‌ستانی را کاهش داده است.

مالیات‌ها در نظام‌های اقتصادی کشورهای توسعه‌یافته، نه تنها ابزار تأمین‌کننده مصارف بودجه دولت محسوب می‌شوند، بلکه در اجرای سیاست‌ها و راهبردهای اقتصادی تعیین‌شده نیز نقش بارزی ایفا می‌کنند. در اقتصاد ایران به دلیل مشکلات ساختاری که ریشه آن به مجموعه عوامل اقتصادی، فرهنگی و سیاسی برمی‌گردد، متأسفانه اهمیت و اثربخشی مالیات‌ها در نظام اقتصادی به‌ویژه در بودجه‌های سالانه چندان مورد توجه قرار نگرفته است و به دلیل تأمین مصارف بودجه از محل درآمدهای حاصل از فروش نفت خام، تفکر ایجاد اصلاحات در نظام مالیاتی یا اصولاً به‌طور

جدی و کارشناسی دنبال نشده و یا در صورت طرح همواره (و در عمل) با چالش‌های اساسی مواجه بوده است. البته در راستای توجه به برخی مفاد برنامه‌های توسعه کشور، سیاست‌های معطوف به ایجاد اصلاحات در نظام مالیاتی تاحدودی مورد توجه قرار گرفته است و منطقی‌سازی برخی نرخ‌های مالیاتی و لغو برخی معافیت‌های مالیاتی غیرکارآمد و تبعیض‌آمیز به موجب اصلاحیه قانون مالیات‌های مستقیم، موفقیت‌آمیز بود.

۱-۲ بیان مساله تحقیق :

در حال حاضر در ایران نسبت درآمدهای مالیاتی به تولید ناخالص داخلی بسیار پایین است. این شاخص هم اکنون کمتر از ۶/۵ درصد است و این در حالی است که در کشورهای پیشرفته بالای ۲۵ یا حتی بالای ۳۰ درصد است. پایین بودن این نسبت به عوامل مختلفی بستگی دارد. یکی از این عوامل پایین بودن ظرفیت مالیاتی و عدم شناسایی همان ظرفیت محدود است. ظرفیت مالیاتی در هر صورت در ایران بالا نیست. زیرا از یک طرف کشاورزی بخش قابل توجهی از اقتصاد کشور را تشکیل می‌دهد که مالیات به (اکثر محصولات) آن تعلق نمی‌گیرد. از طرف دیگر بیشتر واحدهای اقتصادی کوچک هستند و گرفتن مالیات استاندارد از آنها مشکل است. مضافاً همان ظرفیت به دلایل گوناگون شناسایی نشده است. ناکارآمدی سنتی، ضعف دستگاه مالیات ستان، و زیر زمینی بودن بخش قابل توجهی از اقتصاد کشور عامل دیگری در این رابطه است. اصولاً ناکارآمدی حقوق مالکیت، فقدان حسابرسی بر درآمد برخی سازمان‌های نیمه‌دولتی و وجود کانال‌های رانتی در ایران مزید بر علت شده است.

دشواری دوم این است که نظام مالیاتی در ایران دارای انعطاف‌پذیری لازم نسبت به رشد درآمد ناخالص داخلی نیست، یعنی مثلاً به‌طور خودکار نمی‌تواند نسبت به رشد یا رکود اقتصادی انعطاف لازم را نشان دهد. یک علت این است که کشور وابستگی زیادی به مالیات بر کالاهای انحصاری و تجارت خارجی (که به‌طور عمده شامل کالاهای نفتی و سیگار است) دارد و اصولاً این نوع مالیات‌ها نسبت به درآمد ناخالص داخلی بدون انعطاف هستند.

یکی دیگر از عوامل مؤثر بر درآمدهای مالیاتی، معافیت های اقتصادی است که در نظام مالیاتی در نظر گرفته می شود. اعطای این معافیت ها حتی بدون وجود یک نظام نرخ تصاعدی، خصوصیتی کم و بیش مشابه نرخ تصاعدی به نظام می بخشد. نسبت معافیت های اعطا شده در مالیات بر درآمد، به درآمد سرانه در کشور بیش از یک می باشد، که در مقایسه با سایر کشورهای در حال توسعه، در سطح نسبتاً بالایی قرار دارد. در کشورهای نسبتاً پیشرفته تر آسیا (از جمله کره جنوبی) این نسبت حدود ۰,۳ و در کشورهای پیشرفته صنعتی دنیا حدود ۰,۱ و کمتر می باشد. معافیت های اعطا شده در قوانین گمرکی بسیار گسترده تر و گوناگون است و غالباً شکلی سنتی دارد و براساس برنامه خاصی اعطا نشده اند. علاوه بر این بخش نسبتاً عمده ای از محصولات ناخالص داخلی (از جمله آب، کشاورزی و انرژی) از معافیت های مالیاتی برخوردار می باشند. وجود این معافیت ها پایه های بالقوه ی مالیاتی در کشور را به شدت تضعیف نموده است. یکی از دلایل عمده پایین بودن نسبت درآمدهای مالیاتی به تولید ناخالص داخلی نیز وجود همین معافیت ها می باشد.^۱

در نهایت مشکل کلیدی تر، تکیه شدید اقتصاد بر درآمدهای نفتی برای تأمین هزینه و لذا حساس نبودن به درآمدهای مالیاتی است. زمانی که درآمدهای نفتی، بیش از ۷۰ درصد درآمدهای ارزی کشور را تشکیل می دهد و متجاوز از ۶۵ درصد هزینه ها از همین منبع تأمین می شود، اقتصاد قهراً ساختار رانتی به خود گرفته و ضرورتی برای افزایش مالیات احساس نخواهد شد. واضح است که اتکای هزینه های بخش عمومی به نفت و کم رنگ شدن نقش مالیات، خود منشأ آثار فراوان دیگر اجتماعی-سیاسی و حتی اقتصادی است که بررسی مستقل را می طلبد.^۲

۳-۱ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن

برخورداری از یک نظام مالیاتی کارآمد زمینه ساز تحقق اهداف چندگانه است.

^۱ - کردیچه، محمد، مجله برنامه و بودجه، شماره ۵

^۲ - دادگر، یداله، ۱۳۹۰، وزارت امور اقتصادی و دارایی، سال دهم، شماره ۳۶۴

مالیات قسمتی از درآمد یا دارایی افراد است که به موجب قوانین و به منظور پرداخت مخارج عمومی، اجرای سیاست‌های مالی و حفظ منابع اقتصادی، اجتماعی و سیاسی کشور، به وسیله اهرم‌های اداری و اجرایی دولت وصول می‌شود. گسترش و تنوع فعالیت‌های اقتصادی و همچنین نقش فزاینده دولت‌ها در ایجاد و گسترش خدمات عمومی، تأمین اجتماعی و گسترش تعهدات دولت در عرصه‌های اقتصادی و اجتماعی و تلاش در جهت تحقق رشد اقتصادی و توزیع عادلانه درآمد، پرداخت و دریافت مالیات را به مسأله‌ای مهم و تأثیرگذار تبدیل کرده است.

با توجه به عوامل مؤثر افزایش دهنده یا کاهنده مالیات‌ها در ساختار اقتصاد ایران، برای افزایش سهم T/GDP مانند سایر کشورها، برنامه ریزان و سیاستگذاران نظام مالیاتی باید بتوانند مهم‌ترین متغیرهای تأثیرگذار در این زمینه را شناسایی و جهت تأثیر آن‌ها را تشخیص دهند.

در حال حاضر، عقلایی کردن نظام مالیاتی، به صورت یکی از چالش‌های اصلی در بسیاری کشورهای جهان سوم در آمده است و لذا اصلاح این نظام از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

در بسیاری از کشورهای توسعه یافته و حتی در حال توسعه حدود ۹۰ درصد پرداخت‌های جاری دولت، از طریق مالیات‌ها تأمین می‌شود در حالی که سهم مالیات در بودجه ایران طی ده سال گذشته فقط ۲۵ تا ۳۳ درصد و حدود ۲۴ هزار میلیارد تومان بوده است. با وجود اهمیت مالیات و با توجه به این آمار سؤال می‌شود که چه عواملی باعث پایین ماندن درآمد حاصل از مالیات در کشور ما شده است؟

بنابراین با تحلیل و بررسی عوامل مؤثر بر درآمد مالیاتی به نظر می‌رسد که نتایج این پژوهش بتواند در یافتن علت پایین بودن درآمدهای مالیاتی و همچنین میزان اثرگذاری این عوامل، به دست اندرکاران جهت اصلاح نظام مالیاتی و توزیع عادلانه یاری رساند.

۱-۴ هدفهای تحقیق

هدف اصلی: شناسایی و تحلیل متغیرهای اساسی اثرگذار بر درآمدهای مالیاتی

اهداف فرعی:

- بررسی مالیات به عنوان یک منبع درآمدی پایدار و استاندارد برای تأمین هزینه های کشور
- بررسی اهمیت فرهنگ مالیاتی در افزایش درآمدهای مالیاتی
- بررسی معافیت های مالیاتی و میزان اثرگذاری آن ها بر اقتصاد (به خصوص بر بخش کشاورزی)

۵-۱ سوالات و فرضیه های تحقیق

۱-۵-۱ فرضیات

۱. درآمدهای حاصل از صادرات نفتی اثر منفی و معنی دار بر درآمدهای مالیاتی دارد.
۲. شاخص باز بودن اقتصاد اثر مثبت و معنی دار بر درآمدهای مالیاتی دارد.
۳. افزایش سهم بخش کشاورزی اثر منفی بر درآمدهای مالیاتی دارد.
۴. افزایش بودجه وزارت اقتصاد و دارایی تأثیر مثبتی بر وصول مالیات دارد.

۲-۵-۱ سوالات

- درآمدهای حاصل از صادرات نفت چه تاثیری بر درآمدهای مالیاتی دارند؟
- درجه آزادی اقتصاد چه تاثیری بر درآمدهای مالیاتی دارد؟

۶-۱ مدل تحقیق

$$\text{TaxGdp} = f(\text{Oil}, \text{Agr}, \text{Budget}, \text{Openness})$$

AGR: سهم بخش کشاورزی از GDP

OIL: سهم نفت از بودجه کشور

Openness : شاخص بازبودن اقتصاد

Budget : نسبت بودجه وزارت اقتصاد و دارایی به کل درآمدهای مالیاتی

۷-۱ نوع مطالعه ، روش و نحوه اجرای تحقیق

در تحقیق حاضر به بررسی عوامل مؤثر بر درآمدهای مالیاتی در ایران طی سال های ۸۷-۸۹ پرداخته شده است. این تحقیق از لحاظ هدف ، در زمره ی تحقیقات کاربردی است ، که هدف آن دستیابی به اصول و قواعدی است که در موقعیت های واقعی و عملی به کار برده می شوند و به بهبود محصول و کارایی روش های اجرایی می انجامد و از نظر نوع تحقیق ، از نوع تحقیقات توصیفی است ، که هدف آن توصیف شرایط و پدیده های مورد بررسی می باشد . اجزای تحقیقات توصیفی به چهار صورت پیمایشی ، بررسی موردی ، پس رویدادی و همبستگی صورت می گیرد که با توجه به نوع و هدف تحقیق حاضر ، اجرای روش همبستگی ، مورد استفاده قرار خواهد گرفت .

تحقیقات همبستگی برای دو هدف کلی به کار می روند :

الف- مطالعه ی همبستگی دو یا چند متغیر

ب- پیش بینی میزان تغییر در یک یا چند متغیر ملاک (وابسته) در اثر تغییر در یک یا چند متغیر پیش بینی (مستقل)^۱

به طور کلی نوع مطالعه ی این پایان نامه بر اساس اهداف تحقیق ، در زمره ی تحقیقات کاربردی و به لحاظ گردآوری داده ها در مجموعه ی تحقیقات توصیفی - علی می باشد که شامل روش هایی است که به توصیف شرایط مورد بررسی می پردازد و هدف آن پی بردن به تغییرات متغیر مستقل از طریق تغییرات متغیر وابسته می باشد . همچنین برای بررسی فرضیه های تحقیق و ارائه ی مدل مناسب از روش های برازش الگوی اقتصادسنجی استفاده شده است .

---

^۱ - شریفی و شریفی ، ۱۳۸۰